

Mgr. Pavel Sekyrka: František Xaver Paleček. Portrét českého Vianneye, doktorská disertační práce TF JČU, České Budějovice 2014, 344 str.

Oponentský posudek vypracoval: **Prof. ThDr. Jan B. Lášek, Dr. phil.h.c.**

Jedná se o doposud jedinou a tudíž první monografii, věnovanou této osobnosti. Dlužno dodat, že Paleček je významnou osobností pro katolickou církev – právě vzhledem ke svému pastoračnímu působení – méně již pro dějiny české obecné kultury a myšlení.

Na úvod zmiňuje autor svůj metodologický postup, který pak důsledně dodržuje. Nesporným přínosem práce je, že pracuje s prameny. Na jednom místě autor říká, že jeho cílem bylo očistit tuto známou katolickou osobnost od legend, které se k ní váží. Mohu hned na počátku konstatovat, že toto se mu podařilo. Právě pro důsledné využití pramenů a podání historického portrétu (včetně „druhého života“) dílo splňuje zákonnou podmínku disertační práce.

Obsah práce parafrázovat nebudu. Zastavím se jen u skutečností, které jsou dle mého názoru diskutabilní. V kap. I. je rozebírána politická, sociální situace a duchovní události. Podle mého názoru příliš široce, tato fakta jsou známá. Možná by stálo za pozornost, pokusit se Palečka zařadit celkově do dějin české zbožnosti 19. století. Na toto téma je v disertaci kapitola 4.5. „Filozoficko-teologické vlivy podle modelu Skalického“ (str. 175 a násl.) kde je na základě jednoho článku K. Skalického ukázáno na myšlenkové prostředí F. Palečka, nicméně nedostatečně. K. Skalický je vynikající znalec české teologie 19. století a dané téma reflektoval vícekrát (po uvedeném článku ze samizdatu). Chybí reflexe Pospíšilova o Zahradníkovi a Jirsíkovi i práce jiné. Palečkův misijní zápal a kazatelství souvisí podle mě s tzv. Bolzanovou renesancí, Bolzano nebyl zdaleka jen racionální osvícenský myslitel (kam se ho snažilo dostat katolické konzervativní bádání 1. pol. 20. století), ale horlivý kazatel a kněz (dochováno několik set kázání). K Bolzanově renesanci dochází v Čechách právě u příležitosti jeho stých narozenin v r. 1881, kdy vycházejí postupně 4 svazky jeho kázání česky.

Disertant pilně rozpracoval ve 3. kapitole témata, která jsou dle mého názoru klíčová: Paleček jako kazatel (str. 65 a násl.) jako zpovědník (str. 85 a násl.), realizátor procesí (str. 94 a násl.), propagátor náboženského tisku (str. 98 a násl.), zakladatel náboženských spolků (str. 106 a násl.), pedagog (str. 124 a násl.) a donátor (str. 140 a násl.). Všechna tato témata jsou zpracována beze zbytku, tj. v šíři, jak o nich vypovídá archivní materiál. Pokud jde o kázání, je situace dost špatná, neboť se zachovaly pouze struktury Palečkových kázání, nikoliv vydané sbírky nebo rukopisná hotová kázání. Pokud jde o zpovídání, též nejsou k dispozici nějaké konkrétní údaje – to je skutečnost. Jinak dobový kolorit zvládl autor celkem dobře. V kapitole o tisku se ukazuje, že šířil spíše populární katolická periodika. K 5. kapitole, která reflektuje Palečkovu politickou orientaci (str. 179 a násl.) dlužno poznamenat totéž, co k samotnému začátku práce. Celkový přehled (dost ještě jednoznačný) je zbytečný. Co kupodivu postrádáme – a není to zjevně výtkou autorovi, neboť to u Palečka nenacházíme – je vztah ke katolické moderně, k umění a literatuře (žádné modernistické časopisy nebral) a vztah k Jednotě katolického duchovenstva. Vezmeme-li v úvahu, že to byla masová organizace kněží, kam patřilo několik tisíc duchovních a která chtěla řešit otázky doby, je to u tak renomovaného kazatele přinejmenším zarážející. Nepříliš povznášejšími jsou informace,

které disertace přináší – zjevně naprosto objektivně – o Palečkově sepjetí s monarchií a o jeho životě v prvních letech republiky.

Nepochybují též o tom, že spolupráce s patronátem a rekonstrukce denního života kněze Palečka v Kovářově je provedena na základě archiválií též pečlivě. Poněkud nepřesvědčivě ovšem vyznívá kapitola o vlivu F. Palečka v regionu po jeho smrti. Že byl poctivý kněz, oblíbený lidem, je více než jasné. Jde spíše o legendu, než o reálné působení – generace se vyměnily, „Palečkovy děti“ zestárlý a zemřely. Dnešní podoba katolicismu je zjevně jiná a mezi řádky čteme, že jeho následníci nedovedli jeho tradici udržet. V Kovářově byla prodána státní fara, na farní zahradě stojí kulturní dům.

Je jistě dobře, když se církev k osobnostem, jako byl Paleček, vrací. Ač jeho význam pro české myšlení a kulturu byl fakticky nulový, pro dílo církve významný byl a je třeba si jej připomenout.

Disertanta musím pochválit za dobrý soupis vydaných i nevydaných pramenů, dobového tisku i prameny obrazové. Pokud jde o sekundární literaturu, existuje již celá řada dalších speciálních prací i netištěných disertací, které by bylo možno uvést k doplnění dobového koloritu. Práce prozrazuje, že její autor se zabývá pouze svým speciálním tématem.

Závěr: Jedná se o velmi pečlivě psanou práci, která se dostala při využití konkrétních pramenů skoro až na hranici možného. Každé další případné bádání o tomto knězi českobudějovické diecéze bude muset se Sekyrkovy práce vycházet. Bude však možné jen v případě, najdou-li se další prameny, které jsou v dnešní době pokládány za ztracené. Autor odvedl poctivou práci, která ukazuje jeho bezpečnou orientaci jak v literatuře, tak v archivní práci. Navrhují proto, aby předložená disertace byla přijata jako práce doktorská.

V Praze, dne 27. dubna 2014

